

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o krajowym kursie praktycznym dozorców melioracyjnych.

Wysoki Sejmie!

W myśl postanowienia §. 3. statutu organizacyjnego odbyła się nauka na drugim roku pierwszego triennium kursu praktycznego dozorców melioracyjnych w czasie od 1. grudnia 1891 do końca listopada 1892, a mianowicie nauka teoretyczna w czterech miesiącach zimowych od 1. grudnia 1891 po koniec marca 1892, praktyka zaś letnia od kwietnia do listopada 1892.

Kierownictwo kursu zatrzymał w tym roku starszy inżynier krajowego biura melioracyjnego Józef Jankowski, wykłady zaś teoretyczne poruczył Wydział krajowy następującym docentom:

1. naukę języka polskiego asystentowi conceptowemu Wydziału krajowego Marcelemu Białobrzieskiemu;
2. naukę kaligrafii (pisma rondowego) inżynierowi - asystentowi biura melioracyjnego Janowi Bochniakowi;
3. naukę rachunków inżynierowi - asystentowi Stanisławowi Szczepanowskiemu;
4. naukę geometrii wykreślnej i rysunków geometrycznych inżynierowi - asystentowi Antoniemu Biegańskiemu;
5. naukę rolnictwa referentowi fachowemu spraw rolniczych w Wydziale krajowym Zygmuntovi Strusiewiczowi;
6. naukę miernictwa i rysunków sytuacyjnych inżynierowi - asystentowi Pawłowi Dyrdoniowi;
7. naukę budownictwa lądowego z ćwiczeniami konstrukcyjnymi inżynierowi - asystentowi Aleksandrowi Wierzbickiemu;
8. naukę budowy dróg i mostów, oraz robót wodnych z ćwiczeniami konstrukcyjnymi inżynierowi - asystentowi Michałowi Kornelli;
9. naukę hydrotechniki rolniczej, tudzież rysunków i projektów melioracyjnych inżynierowi Tadeuszowi Sikorskiemu;
10. powtórzenie botaniki adjunktowi kraj. szkoły lasowej Bronisławowi Błockiemu.

Liczba uczniów uczęszczających na drugi rok kursu wzrosła z 15 na 17, gdyż na podstawie złożonego z dobrym skutkiem egzaminu wstępnego przyjęci zostali na kurs z dniem 1. grudnia 1891 dwaj dozorecy, mianowicie; Maryan Konstantynowicz, dozorca przy regulacji Łęgu, i Wojciech Spiewak, dozorca przy obwałowaniu Sanu w powiecie Tarnobrzeskim. Koszta utrzymania tych dwóch uczniów ponoszą odnośne fundusze budowy.

W ciągu drugiego roku (1891—2) natrafili uczniowie przy nauce teoretycznej na pewne trudności, a to głównie z tego powodu, że w tym roku obok podstawowej nauki geometrii wykresłej, bez której ani zrozumienie, ani wykonanie rysunków konstrukcyjnych nie jest możebnem, musieli się uczniowie zaznajomić ze wszystkimi przedmiotami fachowymi, jak: miernictwo, budownictwo lądowe i wodne, wreszcie hydrotechnika rolnicza.

Z powodu tych trudności nie został też w zupełności wyozerpanym przepisany planem zakres nauki, a mianowicie następujące partye:

1. z rachunków zrównanie o jednej niewiadomej;
2. z geometrii wykresłej oznaczenie własnego i rzuconego cienia brył w rzutach prostopadłych;
3. z budownictwa lądowego konstrukcyje żelazne i fundowanie;
4. z budownictwa wodnego, tudzież budowy dróg i mostów: konstrukcyja dróg przy mostach i budowa mostów;
5. z hydrotechniki rolniczej ruch wody w rzekach i kanałach, uprawa torfowisk, nawodnienie i zakładanie stawów rybnych.

Braki te jednak uzupełnione zostały na ukończonym właśnie kursie zimowym trzeciego roku, na który wedle planu nauk przypadają przeważnie ćwiczenia konstrukcyjne i powtarzanie przedmiotów wyłożonych na drugim roku.

Praktykę letnią odbyli uczniowie częścią przy wykonujących się robotach publicznych, częścią zaś przy melioracyach prywatnych (drenowaniu), mianowicie: po dwóch uczniów przydzielonych zostało do robót przy obwałowaniu Wisły i Sanu w powiecie Tarnobrzeskim, przy obwałowywaniu prawego brzegu Dunajca w powiecie Tarnowskim, tudzież do regulacji Nowego Brnia, trzech uczniów wykonało melioracye prywatne przy biurze centralnem po jednym zaś przydzielił Wydział krajowy ekspozytorom biura melioracyjnego w Krakowie, Tarnowie i Sanku, oraz do regulacji Kisieliny, Krzemienicy i Łęgu.

Dla należytego obznajomienia wszystkich uczniów z drenowaniem przydzielił Wydział krajowy rozp. z d. 4. lipca 1892 l. 31382 uczniów zajętych przy robotach publicznych na pewien czas kierownikowi ekspozytury Tarnowskiej, tudzież inżynierowi-asystentowi Aleksandrowi Wierzbickiemu do wykonywania drenowania.

Alegat 1. Jak dowodzi załączony wykaz $\%$. postęp uczniów na rok 1891—2 był wogóle zadowolniającym, a mianowicie:

a) w nauce teoretycznej; u 1 ucznia celujący, u 3 uczniów bardzo dobry, u 9 uczniów dobry, u 4 uczniów dostateczny.

b) w robotach praktycznych: u 5 uczniów celujący, u 6 uczniów bardzo dobry, u 4 uczniów dobry, u 2 zaś uczniów dostateczny.

Wydział krajowy z przyjemnością zaznacza, że J. E. p. Minister rolnictwa zainteresowany się tą instytucją, wydelegował na lustracyę o. k. radcę rządowego i inspektora kultury krajowej, p. Władysława Struszkiewicza, który w czasie kursu zimowego przekonał się o sposobie uczenia i odbył próbny egzamin z uczniami. Koszta utrzymania kursu za czas od 1. grudnia 1891 do 30. listopada 1892 przedstawiają się wedle zestawienia oddziału rachunkowego jak następuje:

I. Płace nauczycieli.

1. Remuneracya kierownika kursu	80 zł. — ct.	
2. Remuneracya 10 docentów	1168 „ — „	1248 zł. — ct.

II. Koszta administracyjne:

3. Zakupno sprzętów zegaru ściennego	23 zł. — ct.	
4. Obsługa sali wykładowej	70 „ — „	93 „ — „

III. Utrzymanie uczniów:

5. Stypendya 10 uczniów w czasie zimowej nauki teoretycznej po 25 zł. miesięcznie	1000 zł. — ct.	
6. Zapomoga uczniów nie pobierających stypendyów	180 „ — „	
7. Koszta instruowania uczniów w drenowaniu	79 „ 82 „	1259 „ 82 „

IV. Potrzeby naukowe:

8. Przybory naukowe i rysunkowe	332 zł. 72 ct.	
9. Zakupno przyrządów, narzędzi roboczych, wzorów i modeli	565 „ 24 „	897 „ 96 „
Suma wydatków		3498 zł. 78 ct.

Dochody kursu w tym samym czasie wynosiły :

1. Dotacya Wysokiego Sejmu	2500 zł. — ct.	
2. Zasiłek Wys. c. k. Ministerstwa roln.	1000 „ — „	
3. Pozostałość s r. 1890—91	18 „ 36 „	
Razem		3.518 „ 36 „

Z porównania wydatków z dochodami okazuje się z dniem 1. grudnia 1892 pozostałość kasowa 19 zł. 58 ct. która będzie wykazaną w zamknięciu funduszków krajowych za rok 1892 jako zaoszczędzenie.

Dotychczasowo dwuletnie doświadczenie z krajowym kursem praktycznym dozorców melioracyjnych wykazało, że instytucya ta jest nie tylko nader pożyteczną a uczniowie są przez właścicieli gruntów chętnie poszukiwanymi, lecz nawet zamierzona uchwałami Wys. Sejmu z dnia 6. kwietnia 1892 akcyą w sprawie poparcia melioracyi lokalnych bez istnienia kursu dozorców melioracyjnych trudną byłaby do przeprowadzenia.

Z tego powodu postanowił Wydział krajowy uchwałą z 14. lutego r. b. l. 3400 przedstawić Wysokiemu Sejmowi wniosek na otwarcie z dniem 1. grudnia 1893 nowego trzyletniego kursu przy równoczesnem podwyższeniu liczby stypendystów z 10 na 15 i odniósł się za pośrednictwem c. k. Namiestnictwa do c. k. Ministerstwa rolnictwa o podwyższenie subwencyi państwowej na następne triennium z 1000 zł. na 1500 zł. rocznie.

Dalsze utrzymanie kursu dozorców z pomnożoną liczbą stypendyów okazuje się koniecznem z trzech względów :

1. dla dostarczenia ekspozytorom biura melioracyjnego dozorców, zwłaszcza drenarskich.
2. dla wykształcenia dozorców do robót publicznych prowadzonych przez Wydział krajowy, powiaty i spółki wodne ;
3. dla przysposobienia nadzorców (konduktorów) do konserwacyi wykonawczych większych robót melioracyjnych.

Gdy w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 6. kwietnia 1892 ma być utworzonych w kraju stopniowo dziesięć ekspozytur, a jak z doświadczenia okazuje się, siły techniczne biura melioracyjnego mogą być dopiero wówczas należycie wyzyskane, skoro każdy ekspozowany

inżynier będzie miał pięciu dozorców do dyspozycyi, przy których pomocy może rocznie około 700 morgów wydrenować; same już eksplozycje zaabsorbują 50 dozorców.

Licząc na roboty publiczne przy dzisiejszej dotacyi państwowego funduszu melioracyjnego (750.000 zł. rocznie) 28 dozorców, t. j. po dwóch dozorców dla każdego kierownika budowy, który 30 do 40 tysięcy zł. rocznie ma do przebudowania, otrzyma się pokazałą liczbę 78 dozorców, jakich kraj w najbliższej przyszłości będzie potrzebował, bez względu na potrzebę ustanowienia konduktorów do konserwacji robót publicznych.

Z uwagi, że z końcem roku bieżącego ukończy kurs dopiero 17 dozorców, okazuje się potrzeba dalszego przygotowania około 60 takich sił pomocniczych, co przy 15 stypendyach i pewnej liczbie uczniów utrzymywanych przez fundusze budowy lub uczęszczających na koszt własny, zaledwie po latach dziewięciu przy urządzaniu dalszych trzech kursów trzyletnich da się osiągnąć.

Przy powiększeniu liczby stypendyów do 15, podniosą się roczne koszty utrzymania kursu: a) o 5 stypendyów po 25 zł. miesięcznie przez czteromiesięczny czas nauki teoretycznej, razem o 500 zł.
b) o pewną kwotę na przybory naukowe i rysunkowe instruowanie uczniów w drenowaniu, tudzież zakupno narzędzi roboczych, którą to kwotę na podstawie wykazanych powyżej kosztów utrzymania kursu w r. 1891—2 przyjąć można okrągło na 500 „
Razem 1.000 zł.

Z powyższej nadwyżki kosztów wobec dotychczasowego nakładu na kurs przypadałoby wedle wniosku Wydziału krajowego połowa na kraj, druga zaś połowa na państwo, tak iż dotacya kraju wynosiłaby rocznie 3.000 zł. w. a. (zamiast dotychczasowych 2.500), dotacya zaś państwa 1.500 zł. (zamiast dotychczasowych 1.000).

Gdy całkowite koszty wykształcenia jednego ucznia, które skarb kraju i państwa ponosi, przedstawiają w pierwszym triennium przy liczbie 17 uczniów a całkowitem nakładzie w 3 trzech latach 10.500 zł. kwotę 617 zł. 65 ct. w. a.; przy powiększonej liczbie stypendystów (15) i przypuszczalnej ogólnej liczbie uczniów 22 do 25, z których 7 do 10 uczęszczałoby na koszt własny lub funduszy budowy, koszty te w następnych trienniach o pewien procent się obniżą.

Na podstawie powyższego sprawozdania Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 11. kwietnia 1893 l. 10.923 o krajowym kursie praktycznym dozorców melioracyjnych.

2. Sejm upoważnia Wydział krajowy do otwarcia z dniem 1. grudnia 1893 nowego trzyletniego kursu praktycznego dla wykształcenia dozorców melioracyjnych, oraz do podwyższenia liczby stypendyów dla uczniów tego kursu z 10 na 15.

3. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby począwszy od roku 1894 podwyższył subwencją państwową na utrzymanie krajowego kursu praktycznego dozorców melioracyjnych z 1.000 zł. na 1.500 zł. w. a. rocznie.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów, dnia 11. kwietnia 1893.

Marszałek krajowy:

Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Józef Wereszczyński w. r.

Członek Wydziału krajowego.

W y k a z

postępów uczniów krajowego kursu praktycznego dozorców melioracyjnych za rok 1891 — 1892.

L. p.	Imię i nazwisko	Rok urodzenia	Nauki przygotowawcze przed wstąpieniem na kurs	Nauka teoretyczna			Roboty praktyczne			U w a g a
				Postęp przeciętny w naukach	Pilność	zachowanie się	Postęp w robotach	Pilność	zachowanie się	
a) Stypendyści										
1	Jaworski Konstanty	1870	2-ga klasa gimnazjalna w Czerniowcach	dobry	dostateczna	odpowiednie zupełnie	celujący	chwalebna	zupełnie odpowiednie	Przy obwałowan. Wisły pod Czernichowem i drenowaniu (Ekspozyt. w Krakowie)
2	Krawczuk Antoni	1864	3-cia klasa szkoły 3 klasowej w Borszczowie	dostateczny	chwalebna	odpowiednie zupełnie	dobry	dostateczna	odpowiednie zupełnie	Przy drenowaniu w Hujczu i Streptowie
3	Marek Jan	1860	3-cia klasa szkoły ludowej w Lisiejgórce	dobry	chwalebna	odpowiednie zupełnie	celujący	chwalebna	odpowiednie zupełnie	Przy ekspozyturze tarnowiej
4	Mondalski Józef	1863	4-ta klasa szkoły ludowej w Bochni	bardzo dobry	chwalebna	odpowiednie zupełnie	dostateczny	chwalebna	odpowiednie zupełnie	Przy drenowaniu w ekspozyt. tarnowskiej i przy regulacji Nowego Brnia
5	Moskal Wojciech	1864	szkoła ludowa w Lisiejgórce	dostateczny	chwalebna	odpowiednie zupełnie	bardzo dobry	chwalebna	odpowiednie zupełnie	Przy regulacji Nowego Brnia
6	Ortyński Władysław	1847	ukończona szkoła rolnicza w Czernichowie	dobry	chwalebna	odpowiednie zupełnie	celujący	chwalebna	odpowiednie zupełnie	Przy drenowaniu w Miechocinie i przy obwałowaniu Wisły w Tarnobrzescim
7	Polek Wojciech	1864	3-cia klasa szkoły ludowej we Wojsławiu	dostateczny	chwalebna	odpowiednie zupełnie	bardzo dobry	chwalebna	odpowiednie zupełnie	Przy drenowaniu w ekspozyt. tarnowskiej i przy regulacji w Krzemienicy
8	Slisz Stanisław	1857	4-ta klasa szkoły normalnej w Jaśle	dobry	chwalebna	odpowiednie zupełnie	bardzo dobry	chwalebna	odpowiednie zupełnie	Przy drenowaniu w ekspozyt. krakowskiej i przy regulacji rzeki Białej
9	Sławek Adam	1865	4-ta klasa szkoły ludowej w Tarnobrzegu	bardzo dobry	chwalebna	odpowiednie zupełnie	bardzo dobry	chwalebna	odpowiednie zupełnie	Przy drenowaniu w Miechocinie i przy obwałowaniu Sanu
10	Szczerba Jan	1871	2-ga klasa szkoły ludowej w Narolu	celujący	chwalebna	odpowiednie zupełnie	celujący	chwalebna	odpowiednie	Przy drenowaniu w Hujczu i Jabłonówce
b) Dozorcy robót										
11	Konstantynowicz Maryan	1856	4-ta klasa szkoły głównej w Sanoku	dostateczny	chwalebna	odpowiednie zupełnie	dobry	chwalebna	odpowiednie	Przy drenowaniu w Miechocinie i przy regulacji Łęgu
12	Marek Jędrzej	1861	uczył się w domu	dobry	chwalebna	odpowiednie zupełnie	bardzo dobry	chwalebna	odpowiednie zupełnie	Przy regulacji Kisieliny
13	Spiewak Wojciech	1862	uczył się w domu	dobry	chwalebna	odpowiednie zupełnie	celujący	chwalebna	odpowiednie zupełnie	Przy drenowaniu w Miechocinie i przy obwałowaniu Wisły w tarnobrzescim
14	Weresz Józef	1847	ukończona szkoła kadetów we Weisskirchen	dobry	dostateczna	odpowiednie	bardzo dobry	chwalebna	odpowiednie	Przy obwałowaniu Wisły i regulacji rzeki Białej
c) Uczniowie uczęszczający na własny koszt										
15	Borkowski Jan	1865	4-ta klasa szkoły wydz. 8-mio klas. w Samborze	dobry	chwalebna	odpowiednie	dostateczny	dostateczna	odpowiednie	Przy obwałowaniu Sanu
16	Olszewski Zygmunt	1865	szkoła ludowa 4-klasowa w Krakowie	dobry	dostateczna	odpowiednie	dobry	dostateczna	odpowiednie	Przy ekspozyturze sanockiej
17	Orłowicz Michał	1871	2-ga klasa gimnazjalna we Lwowie	bardzo dobry	dostateczna	odpowiednie	dobry	dostateczna	odpowiednie	Przy drenowaniu i osuszeniu w Hujczu i Ubinu

